

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

1. De his, quæ ad fidem pertinent.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

Duodecimò quæritur, An qui in die Paschatis Eucharistiæ Sacramentum accipit indignè, videlicet, aut sua peccata non legitime confessus, aut alio quolibet modo lethalis peccati conscius, Ecclesiæ præceptum impleat? *Respondeo*, eum implere; is enim licet ius diuinum frangat, ac violenter malè ad Sacramentum accedendo, legis tamè Ecclesiasticæ substantiam seruat. Nimirum Ecclesia nihil aliud sua lege sanxit, nisi vt in Paschate ad sacra Eucharistiæ mysteria accedentes, eius participes efficiamur. *ROGABIS*, an idem sit iudicium de eo, qui excommunicatione, vel interdictione adstrictus ad hoc Sacramentum accedit? *Respondeo*, eum quidem peccare, ac non solum contra ius diuinum; sed etiam contra ius Canonicum siue Ecclesiasticum facere. Ius enim diuinum prohibet, ne malè quis accedat; & ius Canonicum in vniuersum excommunicatos & interdictos à Sacramentis excludit, ac prohibet: attamen ab eo susceptum indignè Sacramentum, est implere videtur. Lex enim Ecclesiastica, qua excommunicati à Sacramentis arcètur, ipsum accessum & aditum ad ea cum peccato, cõdemnat quidem, ac factum non semper irritum reddit, vt suo loco fuissus explicabo. Sciendum est, Durandum in 2. dist. in 28. q. 4. Capreolum in 2. dist. 41. q. 1. art. 3. sentire, hoc præceptum impleri non posse sine gratia sanctificante: immo generatim aiunt, præcepta Sacramentorum supernaturalia seruari nequire sine gratia. Sed illi fortassis solum loquuntur de præcepto diuino, non Ecclesiastico. Solum itidem significant, eum, qui peccati lethalis conscius, suscipit Sacramentum, denuo sacrilegium committere; quia indignè Sacramentum accipit, eum verò, qui lethalis peccati reus, sed bona fide putans se legitimum peccati contritionem habere, ad Sacramentum accedit, implere quidem præceptum diuinum de suscipiendo Sacramentum, sed non sine gratia adoptionis comitante, quâuis sine gratia antecedente, nam per ipsum Sacramentum gratiam consequitur. *Adrian. in 4. de Confess. questio. vltim. generatim docere videtur, nullum præceptum, siue diuinum, siue humanum, implere posse per opus malum. At communis est sententia Theologorum, hoc præceptum seruari, quamuis lethali ter peccet, qui indignè suscipit Eucharistiam. Sorus lib. 2. de Iustit. q. 3. art. 10. Couarruuias in ca. Alma mater de sentent. excommun. in 6. part. 1. §. 5. Cordub. in Sum. Casuum q. 15. Nam cætera præcepta implentur, tametsi ea quis peccando impleat; vt si quis rem diuinam audiat, ieiunium colat, Baptismum, vel Confirmat. Sacramentum suscipiat, votum, vel iusiurandum seruet.*

Vltimò quæritur, An si quis præuideat futurum, vt intra illos quindecim Paschales dies, Eucharistiam accipere non possit, debeat præuenire tempus, & ad sacram Communionem accedere? *Respondeo*, ad id faciendum præcepto non cogi: quia id nullus (quod sciam) hætenus dixit: nec id habet vsus Ecclesiæ: Nec is præuenire debet diem ieiunij; nec ante diem festum rem diuinam audire: nec hodie recitare Diuinum officium, quod die crastino recitare non poterit.

(.)

IOANNIS AZO-
RII LORCITANI, E SO-
CIIETATE IESV,
INSTITVTIO-
NUM MORALIVM,
LIBER VIII.
DE PRIMO PRAECEPTO
Decalogi.

CAPVT PRIMVM.

De ijs, quæ ad Fidem pertinent.

P

PRIMO quæritur, Quidam primum Decalogi præceptum complectatur? *Respondeo*, primo præcepto prohiberi, & damnari omnem Idolorum cultum, supersticiosas, & vanas obseruationes, omnem artis Magicæ diuinatoriæ vsum: Deinde, præcipi, quæ spectant ad Religionem, quæ virtus vni Deo vero cultum, honorem, & Venerationem iustam, ac debitam tribuit. Est enim Deus summo honore, cultu, & veneratione dignissimus. Imperat ergo, ne vllam profus rem creatam, quamuis excellentem pro Deo habeamus: vt soli vni Deo æterno, immenso, & omnipotenti singulari, & summum cultum, quem Græci *Latragia* appellant, tribuamus, ipsi soli sacrificium offeramus, ipsum super omnia innocemus, vt Optimum, & Maximum, Creatorem, Redemptorem, Saluatorem, hoc est, omnis naturæ auctorem, gratiæ, & gloriæ largitorem.

Secundò quæritur, Quid aliud ad primum Decalogi præceptum reuocetur? *Respondeo*, ad hoc præceptum redigi, quæcumque pertinent ad tres virtutes, quas Theologorum schola Theologica vocat, Fidem nempe, Spem, & Charitatem: nam fide, & spe, & charitate Deum colimus, & veneramur: quia teste Augustino in Enchirid. cap. 2. *quæritur, quo colitur Deus: Respondeo, fide, spe, & charitate. Non tractabo hoc in loco eas fidei quæstiones, quæ potius in cognitione, quam in actione sunt positæ: eas rejicio ad secundum Tomum: vbi ante omnia de numero, ordine, vi, & natura trium virtutum Theologicarum breuiter disputabo: in præsentia de ijs solum agam, quæ potius ad actionem spectant.*

Tertiò quæritur, Quid fidei nomine accipiatur? *Respondeo*, in præsentia, fidei appellatione intelligi virtutem diuinitus infusam, qua illustratus homo certò, & firmiter assentitur, & adheret ijs, quæ vt credantur, sunt à Deo patefacta, & ab Ecclesia nobis proposita. Quare, fides non spectat ad naturæ ordinem, non innitur sensuum experientia, non potentia, sapientia, aut ratione humana, sed virtute, testimonio, & aucto-

ritate

ritate diuina, quæ nec fallere vnquam, nec falli potest: subijcit omnem intellectum, & mentem in obsequium Christi Domini: Est lumen animæ, donum Dei, ostium vitæ, fundamentum salutis æternæ, iustificacionis initium.

Quarò queritur, Quæ nam sint diuinitus reuelata, & ab Ecclesia propofita ad credendum? **Respondeo,** in primis ea esse, quæ in libris sacris, & canonicis continentur, sed quoniam sunt, & qui libri Canonici? **Respondeo** ex Concilio Tridentino *Sessione quarta*, esse qui sequuntur. Testamenti quidem veteris quinque, Moſis Legislatoris, hoc ordine, Genesim videlicet, Exodum, Leuiticum, Numeros, & Deuteronomium: Iosue quoque librum, & Iudicum, Ruth, quatuor Regum libros, duos Paralipomenon, Esdræ primum, & secundum, qui dicitur Neemias, Tobiam, Iudith, Esther, Iob, Psalterium Dauidicum centum quinquaginta Psalmis comprehensum, Parabolas, seu Prouerbia Salomonis, Ecclesiasten, Canticum Canticorum, Sapientiam, Ecclesiasticum, Esaïam, Hieremiam, Baruch, Ezechielem, Danielem, Duodecim Prophetas minores, id est, Oseam, Ioelem, Amos, Abdiam, Ionam, Michæam, Nahum, Habacuc, Sophoniam, Aggæum, Zachariam, & Malachiam, duos Machabæorum, primum, & secundum, Testamenti verò Noui Quatuor Euangelia, secundum Matthæum, Marcum, Lucam, & Ioannem, Actus Apostolorum à Luca Euangelista descriptos, quatuordecim Epistolas Pauli Apostoli; nimirum vnam ad Romanos, duas ad Corinthios, ad Galatas, ad Ephesios, ad Philippenses, ad Theſſalonicenses duas, ad Timotheum duas, ad Titum vnam, alteram ad Philemonem, postremam ad Hebræos: Petri Apostoli duas, Ioannis Apostoli tres, Iacobi Apostoli vnam, Iudæ Apostoli vnam, & Ioannis Apostoli Apocalypsin.

Quinò queritur, Qui libri Canonici sint ij, de quibus olim Ecclesiastici aliqui scriptores dubitarunt, tales ne essent? De hac questione Canus *libro secundo, de loco Theolog. capite nono, Medin. de rell. in Deum fide. libro sexto, capite, septim.* **Respondeo,** libros, qui in Biblijs Græcis, vel Latinis haberi solent, esse triplicis ordinis: alios quidem, qui apud Patres semper habiti sunt pro sacris, & Canonicis, nimirum, quinque libros Moſis, seu Pentateuchum; item Iosue, Iudicum, Ruth, quatuor Regum, duos Paralipomenon, Esdræ primum, & secundum, Iob, Psalterium, centum quinquaginta Psalmis contentum, Prouerbia, Ecclesiasten, Canticum Canticorum, quatuor Prophetas maiores, quos vocant, Esaïam nempe, Ieremiam, Ezechielem, Danielem, & Duodecim minores, Oseam, Ioelem, Amos, Abdiam, Ionam, Michæam, Nahum, Habacuc, Sophoniam, Aggæum, Zachariam, Malachiam, Quatuor Euangelia, Acta Apostolorum, Epistolas Pauli tredecim præter eam, quæ est ad Hebræos, primam Petri, & primam Ioannis.

Libri porro, de quibus aliquando scriptores Ecclesiastici dubitarunt, sunt hi; Liber Esther, Tobit, Iudith, Sapientia, Ecclesiastici, Baruch, Machabæorum primus, & secundus, Epistola ad Hebræos, Epistola Iacobi, secunda Petri, secunda item, & tertia Ioannis, Epistola Iudæ, Apo-

calypsis Ioannis Apostoli. Alij verò libri semper habiti sunt in Ecclesia, & etiamnum habentur apocryphi, hoc est, canonicam auctoritatem non habentes, nempe liber tertius, & quartus Esdræ in Latinis Biblijs: Oratio Manassæ Regis, in fine secundi libri Paralipomenon annexa, Appendix in fine libri Iob in Græcis Biblijs: Psalmus centesimus quinquagesimus primus in græcis Codicibus: Appendix præfixa Threnis Hieremiæ, in quibusdam latinis Codicibus: tertius, & quartus libri Machabæorum in græcis Codicibus.

Sextò queritur, An omnes libri Canonici integri cum omnibus suis partibus pro sacris, & canonicis habeantur? **Respondeo** ex Concilio Tridentino *Sessione quarta*, pro sacris haberi. Verba Concilij sunt: *Si quis autem libros ipsos integros cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueuerunt, & in veteri vulgata latina editione habentur, pro sacris non susceperit; anathema sit.* Hæc ibi. Vnde etsi olim Ecclesiastici viri de quibusdam partibus librorum Canonicorum, quos supra retulimus, dubitauerint, nunc tamen nobis ambigere non licet. **QVAERES,** quænam sint huiusmodi partes? **Respondeo,** esse sex vltima capita libri Esther, Orationem Azariæ; & Hymnum trium puerorum in capite tertio Danielis: Historiam Susannæ in capite 13. eiusdem: Narrationem Belis draconis capite 14. eiusdem Danielis: Vltimum caput Marci Euangelistæ: Historiam mulieris in adulterio deprehensæ apud Ioannem capite octauo. Historiam sudoris sanguinei, & Angeli Christum Dominum consolantis. *Lucæ 22.* & illud quod habetur 1. Ioannis 5. *Quoniam tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus: & hi tres vnum sunt.* De his partibus nihil est amplius hæcandum, quoniam in Ecclesia Catholica legi solent, & in veteri vulgata Latina editione habentur, non vt appendices; sed vt partes Canonicorum librorum.

Septimò queritur, An tres versus in Psalmo decimo tertio; *Sepulchrum patens est guttur eorum: Linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labijs eorum. Quorum os maledictione, & amaritudine plenum est: veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Contritio, & infelicitas in vijs eorum; & viam pacis non cognouerunt; non est timor Dei ante oculos eorum.* An inquam, hi tres versus pertineant ad Psalmum decimum tertium. De hac questione Canus *libro secundo, de loc. Theolog. capite 13. in conclusione 3.* Duæ sunt opiniones, prima est dicentium hosce tres versus ad prædictum Psalmum, tanquam partes eius pertinere, quia videlicet eos Paulus ad Romanos capite 3. citauit. **Deinde,** quia ante Augustini, & Hieronymi tempora in vulgata editione latina Psalm. 13. legi soliti fuerant. Postremò, quia Augustinus, Rufinus, Beda, Remigius, & alij complures interpretes Latini eos legunt, & interpretantur in Psalmo 13.

Secunda opinio est aliorum aientium, hos tres versus non spectare ad Psalmum decimum tertium tanquam partes eius. Quod sic illi probant: quia in nullis hebraicis codicibus leguntur, nec apud septuaginta interpretes. Item, quia ab antiquis Psalmorum interpretibus prætermittuntur, ab Arnobio inter Latinos; Chryso-

mo, Apollinari, Theodoreto, Euthymio inter Græcos. Haymo præterea exponit eos; sed ait, nõ esse à Propheta editos; sed ex loco Pauli ad Roman. 3. acceptos, in Psalmum decimum tertium vsu esse inuictos. Cassiodorus scribit: non esse in Hebraicis exemplaribus: *Sed quia in vsu, inquit, longa Ecclesiæ consuetudine recepti sunt, singulos exponemus, prout nobis concessum fuerit.* Hieronymus testatur eos versus Apostolorum citasse, & in vnum veluti contextum, & seriem coniecisse ex diuersis Scripturarum locis. Hieronymus secutus est Beda *Athorun primos*, hoc idem ante Hieronymum tradiderat Origenes ad Roman. 3. & post Hieronymum, Theophylactus, & Oecumenius.

Mihi magis probatur prima sententia, quia Ecclesiæ vsu semper vulgata editione Latina Psalmi 13. legi soliti fuerunt: Et existimo olim aliquos fuisse codices Hebraicos, in quibus legerentur ij versus, licet amplius non extant: Adde his, quod alia sunt, quæ tanquam Canonica, & sacra habentur; cum tamen in Codicibus Hebræis minimè legantur. Nam LXX. Genes. habent generationem Cainan, quam deinde Lucas Euangelista capite tertio probauit; sed in Hebraicis exemplaribus non est. Item Psalmo 113. Septuaginta, & vulgata editio Latina legunt integrum versiculum: *Fidelis Dominus in omnibus verbis suis; & sanctus in omnibus operibus suis*, quem versiculum in Hebraicis Codicibus deesse, & proinde eos esse mancos, ex eo constat, quod is Psalmus hebraicè conscriptus sit, & iuxta numerum, & ordinem litterarum alphabeti, & in Hebræo codice desideratur versiculum incipiens à littera Nun, hebraica: & tamen versicul⁹, quem Latina editio vulgata cum LXX. legit, *Fidelis Dominus, &c.* si hebraicè reddatur, erit integer Psalmus, constans toto ordine, & numero litterarum hebraicarum. nam vox, fidelis, hebraicè dicitur *neaman, quod nomen incipit à littera Nun. Item in Psalmo 36. qui etiam totus hebraicè est compositus secundum ordinem, & numerum litterarum, Septuaginta interpretes, & Latina vulgata editio legunt: *Iniuisti punientur, &c. semen impiorum peribit*, ubi hebraica lectio manca omnino videtur, cum desit versus incipiens à littera Ain: & tamen hemistichium, quod Latini cum Septuaginta habent: *Iniuisti punientur, &c.* si hebraicè reddatur, explet in Psalmo totum ordinem, & numerum litterarum hebraicarum. Iniuisti enim hebraicè dicuntur *auilim, quod nomen incipit à littera Ain.

Octauo queritur, An septem postrema capita, quæ habentur in libro Esther, videlicet, à decimo, vsque ad vltimum, sint in numero Scripturæ Canonice, vel partes verè libri Canonici, an potius sicut apocrypha scriptura? Sixtus Senensis libro 1. & 8. *Bibliotheca*, sic ait: *Septem postrema capitula libri Esther sunt extra sacram scripturam, vt apocrypha.* Et cum sibi obijciat Decretum Concilij Tridentini, quod iubet recipi omnes libros integros, prout in Ecclesia Catholica legi consueuerunt, & in veteri vulgata editione habentur. Respondet Decretum intelligi de veris, & germanis partibus, quæ ad librorum integritatem spectant, non autem de laceris quibusdam appendicibus, & pannosis additamentis à quouis auctore incognito temere appositis, & vicumque astitis: qua-

lia sanè sunt huiusmodi vltima capita. Hæc ille. Quæ certè scribere non debuisset post Concilij Tridentini decretum. Nam satis indicat Concilium, hæc capita esse illius libri Canonici partes, non appendices: Siquidem ea legi solent in Ecclesia Catholica, & habentur in veteri vulgata editione, vt capita illius libri Canonici: alioqui cuique dubitare liceret de partibus aliorum librorum Canonice, vtrum sint partes, an appendices, vt ille dixit, assertæ. Nec pro Sixto facit, quod Hugo, Lyranus, Dionysius, Caietanus dixerunt, hæc capita esse apocrypha: quoniam id scriperunt ante Concilij Tridentini decretum. Nec Hieronymus ea dixit esse apocrypha; sed non haberi in hebraicis codicibus: immò dixit ea contineri in veteri vulgata editione. Et hoc sufficit: Nec enim hebraici codices sunt nobis certa regula Canonice librorum, & Origenes in epistola ad Iulianum Africitanum, ea capita tradit non in hebraicis, sed in vulgatis codicibus contineri.

Nonò queritur, An Tituli Psalmorum, Prophetarum, & Euangelistarum sint Tituli Canonici, & sacri? Respondeo esse, nam licet inter Ecclesiasticos auctores nonnulli aliquid fidei, & auctoritatis Titulis Psalmorum detraxerint, docentes eos aliqua ex parte esse adulterinos, & supposititios Titulos: mihi tamen magis probatur eorum opinio, qui censent, eos esse Canonicos, & sacros Titulos, siue sint ab auctore ipso Psalmorum editi, siue postea ab Esdra sacerdote, & doctore legis additi, siue ab Ecclesia adiecti: hoc enim, vt cumque se habeat, Tituli Psalmorum, Prophetarum, Euangelistarum, vel Apostolorum, sunt Canonici, & sacri Tituli: nam etiam si partes non sint eius scripturæ, cuius Tituli sunt: sunt tamen verè germani, & sacri Tituli, vt potè à Canonico, & sacro auctore appositis, & adiunctis, vel saltem communi Ecclesiæ vsu approbati.

Decimo queritur, Penes quem, vt iudicem, sit auctoritas definiendi quinam sint libri Canonici, & internoscendi, ac discernendi inter Scripturas Diuinas? Respondeo, penes Ecclesiam quam voluit Christus Dominus teste Apostolo, esse columnam, & firmamentum veritatis: quæ tanquam magistra, custos, & interpretes veritatis fidem, & auctoritatem inuiolabilem obtinet: pro qua rogauit, & impetrauit, vt fides, veritas, & firmitudo eius nunquam deficeret: cui promissit, & fideliter reliquit doctorem, præsidem, & rectorem Spiritum sanctum, qui doceret nos omnem veritatem ad sciendum, & credendum necessariam: quamque fundauit supra firmam petram vt stare immobilis, & inconcussa contra portas inferorum; hoc est, (vltata videlicet Scripturæ phrasi) contra omnem munitionem, robur, potètiã, & oppugnationem aduersariorum.

Vndecimò queritur, An Canonici libri ita sint Spiritu sancto dictante conscripti, vt non solum ipsas res, & sensus Spiritus sanctus dictando suggesterit, sed etiam singula verba atque voces? *Est quorundam sententia*, Scripturas ideo esse sacras, & diuinas; quia earum scriptoribus ita Spiritus sanctus astitit, vt res, & sententiis duntaxat sub-

ministraverit, vel de integro reuelando, quæ erant scriptori penitus occulta, & ignota; vel in ijs, quæ scriptori manifestæ, & euidenter constabant, ita eius mentem, & animum dirigendo, ne in scribendo, lapsu memorie etiam minimo, aut errore, vel malicia prolaberetur in vllum sensum falsum, non tamens, quod sic asserit, vt singula verba dictauerit, sed liberum scriptori reliquerit, vt sensum, quibus vellet, verbis exprimeret. Mihi tamen hæc sententia minimè probatur, nec tuto posse defendi videtur: nam itaquam certissimum existimo id, quod alij tradiderunt, Scripturas sacras ita esse cõditas, vt Spiritus sanctus, non solû res, & sententias dictando suppeditaauerit, sed etiam singula quæque verba instillarit, ac ministraverit, ita, vt Scripturæ verbum non tantum hominis verbum, sed tantum Dei verbum accipiendum sit: Sic enim Scripturæ vocant, & Gregorius in prolo. in Iob ait: *ipse Spiritus sanctus, hæc scripsit, qui hæc scribenda dictauit*; & Ambrosi. in proœmium Lucæ ait. *Euangelistæ diuino spiritu uerbatim dictorum uerumq; omnium ministrante sine ulla molimine capta compleuerunt, & propheta sape aiunt uerbum Domini, quod locutus est Deus per prophetam suum. Denique scriptura dictata est à Spiritu sancto: ergo eius uerba dictata sunt ab eo sicut dicitur Epistola dictata à Principe, cuius non solum res, sed uerba à Principe dictantur.*

Duodecimò quaeritur, An in minimis etiã scripturarum rebus, & uerbis possit admitti sensus aliquis falsus? Respondeo, minimè: quoniam sicut maxima; ita etiam Scripturæ minima Spiritu sancto dictante conscripta sunt: Deus autem absolutè, & simpliciter, nec fallere, nec falli potest. **QVÆRES**, an etiam in ijs hominib; quos Scripturæ introducunt loquentes Spiritus sancti afflatu, & instinctu, nullus error, vel lapsus memorie sit admittendus? Respondeo nequaquam esse admittendum: quoniam per huiusmodi homines Spiritus sanctus loquebatur, qualis fuit B. Stephanus procomartyr, dum haberet ad populum conuersionem. In ijs uerò hominibus, qui in sacris literis iaducuntur loquentes, non Spiritus sancti numine, & afflatu, potuit error esse. Tales fuere tres amici Iob, qui licet sapientes, non tamen in omnibus sapientes, & uerè locuti sunt: uti apud Iob extremo capite, ipsius Domini uerba declarant.

Caput II.

De eadem re, aliæ quæstiones soluntur.

PRIMO quaeritur, Penes quem sit auctoritas interpretandi Scripturas iuxta uerum, & germanum earum sensum? De hac quæstione Caius lib. 2. de locis Theolog. cap. 7. Medina lib. 5. de reit. in Deum fide. ca. 11. & sequenti. Respondeo ex Concilio Tridentino. 6. sessione quarta, esse penes Ecclesiam. ait enim: *Decernit sacrosancta Synodus, ut nemo sue prudentie innuat, in rebus fidei, & morum ad edificationem doctrine Christiane pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus conuertens, contra eum sensum quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de uero sensu, & interpretatione scripturarum, interpretari audeat.* Hacten' uerba Concilij sunt. Scripturæ enim sacre aliquando sunt obscuræ, aliquando ambiguæ, aliquando etiam uidentur sibi inuicem contrariæ,

& aduersæ. Et ideo Ecclesiæ sensus, & interpretatio est certa norma, & regula. Nam exempli gratia, Scripturâ inquit: *Ego & Pater unum sumus*; & alio item loco ait, de Apostolis: *Et sint unum, sicut nos unum sumus.* Ecclesiæ magisterio didicimus primum testimonium intelligi secundum unitatem in natura, & substantia; secundum uerò, ut sint unum, de animi, & uoluntatis consensione, esse accipiendum. Similiter Christus Dominus dixit: *Pater maior me est*, & de eodem Ioannes Baptista, *Qui ante me factus est.* Ecclesia interpretante docemur, primum illud: *Pater maior me est*, secundum humanam naturam assumptam intelligi debere, non item secundum diuinam: porro uerbum illud, *Qui ante me factus est*, id tantum significare; Qui ante me fuit, uel, Qui me antecessit. Præterea dubitari non potest, obscuram esse scripturam multis in locis: ergo nisi Ecclesia sensum declaret, certi esse non possumus: legimus, Christum Dominum tribus diebus, & tribus noctibus in corde terræ fuisse: neque enim facillè explicari potest, quo pacto inter mortem, & resurrectionem dominicam tres dies, & tres noctes intercesserint. Nec est item explicatum facillè id, quod S. Marcus ait: *Hora tertia erat, & crucifixum enim*; cum tamen ex Ioanne constet, hora quasi sexta fuisse Christum cruci affixum: quæ duo pugnare secum uidentur, nisi rectè explicentur, nisi Ecclesiæ, uel Sanctorum patrum magisterio rectè eorum locorum intelligentiam discamus.

Secundò quaeritur, An interpretari liceat alicui sacram Scripturam cõtra unanimum Patrum consensum? Profecto quicquid dixerit Caietanus in Proœmio in Genesim, constat ex Concilio 6. Generali A. 17. & ex Conc. Vien. ut habetur in clem. 1. De forma Trinitate, & Fide Cath. communè Sanctorum patrum sententiam, uel Scripturarum interpretationem seu intelligentiam in docendo aliquid ad rectam fidem spectas, pro Catholica auctoritate habendam esse, & contrariam sententiam, ut hæc etiam damnandam.

Respondeo itaque, Concilium Tridentinum sess. 4. in hunc modum definitiuisse: *Decernit, inquit, sancta Synodus, ut nemo sue prudentie innuat, in rebus fidei, & morum ad edificationem doctrine Christiane pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus conuertens, contra eum sensum, quem tenuit, & tenet Sancta Mater Ecclesia, cuius est iudicare de uero sensu, & interpretatione scripturarum sanctarum, aut etiam contra unanimum consensum Patrum, ipsam Scripturam sacram interpretari audeat; etiam si huiusmodi interpretationes nullo unquam tempore in lucem edenda forent.* Sic ibi. Ut hæc exemplis illustrentur, contra unanimum sanctorum Patrum consensum est, dicere, in Cantico Canticorum contineri colloquium exprimens solum amores humanos, & conjugales inter Salomonem, & uxorem eius: cum totum eiusmodi Canticum uerè per parabolas explicet amores inter Deum, & animam piam, & religiosam cultricem Dei. Item, dicere totam de Iob narrationem, non esse ueram rei gestæ historiam; sed tantum rei fictæ parabolam. Item, dicere; Iephthæ filiam uiam non immolasse; sed tantum Deo consecrassè, ut perpetuò inuupta maneret. Præterea dicere, quæ Genes. 2. referuntur de Eua ex cõsta Adæ procreata, non intelligi secundum historiam, quod

Ioan. 10. Infrà 17.

Ioan. 14. Ioan. 1.

Matth. 12.

Marc. 13. Ioan. 19.

Iudic. 11.

reuera